

KRD. RPD.92.2017.1.

Warszawa, dnia 7 października 2017 r.

**Opinia prawna w przedmiocie
zasad przyznawania stypendiów doktoranckich**

Niniejsza opinia została sporządzona w związku z zapytaniem skierowanym do Zespołu Prawnego Rzecznika Praw Doktoranta Krajowej Reprezentacji Doktorantów w dniu 22 września 2017 r.

I. Przedmiot opinii

Celem opinii jest ustalenie, czy w świetle obowiązujących przepisów dopuszczalne było nieprzyznanie uczestnikowi studiów doktoranckich na Wydziale Y Uczelni X stypendium doktoranckie, pomimo zajęcia odpowiednio wysokiej lokaty na liście rankingowej danego roku studiów doktoranckich, sporządzanej według kryteriów określonych szczegółowo w przepisach wewnętrznych Uczelni.

II. Stan faktyczny

Do Zespołu Prawnego Rzecznika Praw Doktoranta KRD wpłynęło zapytanie Doktoranta Wydziału Y Uczelni X dotyczące zasad przyznawania stypendiów doktoranckich.

Jak wskazał Pytający, Wydział Y Uczelni X co roku dysponuje 24 (dwudziestoma czterema) stypendiami doktoranckimi, które dotychczas zgodnie z „niepisaną zasadą” konsekwentnie przyznawane były na zasadzie równego rozdysponowania środków na każdy rok studiów tj. po 6 (sześć) stypendiów na każdy rok. Stypendium otrzymywało zatem 6 (sześciu) doktorantów z każdego roku, którzy zajęli najwyższe lokaty na liście rankingowej sporządzanej według kryteriów określonych szczegółowo w Załączniku nr A Zarządzenia JM Rektora nr B z dnia 19.03.2015 r.

Wątpliwości Pytającego wzbudziło nieprzyznanie mu stypendium w bieżącym roku akademickim, pomimo iż zajął 6 (szóstą) lokatę na liście rankingowej swojego roku. W tym miejscu warto podkreślić, iż na roku Pytającego studiuje sześcioro doktorantów i Pytający,

będąc pewnym przyznania stypendium, skupił się na pracy *stricte* naukowej i nie zabiegał o punkty do listy rankingowej oraz przeniósł część przedmiotów przewidzianych programem studiów w danym roku na kolejny rok.

III. Podstawy prawne

Wydając opinię w przedmiotowej sprawie Zespół Prawny Rzecznika Praw Doktoranta oparł się na następujących aktach prawnych:

1. Ustawie z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2016 r. poz. 1842 t.j.) – zwanej dalej „PrSzkWyż”;
2. Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 13 kwietnia 2016 r. w sprawie studiów doktoranckich i stypendiów doktoranckich (Dz. U. z 2016 r. poz. 558) – zwanym dalej „rozporządzeniem”;
3. Zarządzeniu nr B Rektora Uczelni X z dnia 19 marca 2015 r. w sprawie określenia zasad przyznawania stypendiów doktoranckich w Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu – zwanym dalej „Zarządzeniem” wraz z załącznikami:
 - a/ Załącznikiem „Zasady przyznawania stypendiów doktoranckich w Uczelni X” – zwanym dalej „Załącznikiem”;
 - b/ Załącznikiem A „Wydział Y” – zwanym dalej „Załącznikiem Wydział Y”.

I. Analiza prawna

W oparciu o delegację z art. 201 ust. 1 PrSzkWyż Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego wydał rozporządzenie z dnia 13 kwietnia 2016 r. w sprawie studiów doktoranckich i stypendiów doktoranckich. Na potrzeby niniejszej opinii warto w całości przytoczyć § 13 ust. 2 rozporządzenia:

„Stypendium doktoranckie na drugim roku i kolejnych latach studiów doktoranckich może być przyznane doktorantowi, który:

- 1) terminowo realizuje program studiów doktoranckich;*

2) wykazuje się zaangażowaniem w:

a) prowadzeniu zajęć dydaktycznych w ramach praktyk zawodowych lub

b) realizacji badań naukowych prowadzonych przez jednostkę organizacyjną uczelni albo jednostkę naukową;

3) w roku akademickim poprzedzającym złożenie wniosku o przyznanie stypendium doktoranckiego wykazał się postępami w pracy naukowej i w przygotowywaniu rozprawy doktorskiej.”

Przytoczona regulacja w całości powtórzona została w Załączniku do Zarządzenia nr B Rektora Uczelni X z dnia 19 marca 2015 r. „Zasady przyznawania stypendiów doktoranckich w Uczelni X”. Ponadto Załącznik definiuje kolejno pojęcia „zaangażowania w pracę dydaktyczną”, „zaangażowania w realizację badań naukowych”, „postępów w pracy naukowej” oraz „postępów w przygotowaniu pracy doktorskiej”.

Jednocześnie inny przepis Załącznika poświęcony został działalności powoływanym przez Rektora doktoranckim komisjom stypendialnym, do których zadań należy sporządzanie list rankingowych doktorantów rekomendowanych do przyznania stypendium – osobno dla doktorantów każdego roku studiów oraz list doktorantów, którzy złożyli wniosek o stypendium, lecz zajęli niską pozycję w rankingu i nie zostali rekomendowani do przyznania stypendium. Listy rankingowe sporządzane są na podstawie ustalonej liczby punktów wynikających z oceny osiągnięć doktoranta w oparciu o zasady wskazane we właściwym dla danego studium załączniku i następnie przekazywane Rektorowi.

Załącznik A „Wydział Y” poza określeniem szczegółowych zasad oceny doktorantów i ustalania liczby punktów do stypendialnej listy rankingowej, statuuje warunki *sine qua non* uzyskania stypendium doktoranckiego. I tak zgodnie z Załącznikiem A „Wydział Y” warunkiem koniecznym do uzyskania stypendium doktoranckiego jest uzyskanie zaliczeń i zdanie egzaminów przewidzianych programem studiów w danym roku oraz prowadzenie lub uczestniczenie w prowadzeniu zajęć dydaktycznych. Średnia ocen z egzaminów przewidzianych w danym roku nie może być niższa niż 4,0.

Analiza przytoczonych wyżej regulacji nie pozostawia wątpliwości, iż przyznawanie stypendiów doktoranckich na Wydziale Y Uczelni X na zasadzie równego rozdysponowania środków na każdy rok studiów stoi w jaskrawej sprzeczności z podstawowymi przepisami

regulującymi tę materię, jak również z samą funkcją jaką ma spełniać stypendium. Konsekwentne przydzielanie tej samej ilości stypendiów na każdy rok studiów prowadzić może bowiem do sytuacji, w której beneficjentami świadczeń będą osoby, które nie realizują terminowo programu studiów, nie wykazują zaangażowania w pracę dydaktyczną i realizację badań naukowych czy też nie przejawiają postępów w pracy naukowej i w przygotowaniu pracy doktorskiej, które to wymogi określone zostały wprost w akcie normatywnym rangi rozporządzenia. Ponadto Załącznik A „Wydział Y” wprowadza szereg **warunków koniecznych** uzyskania stypendium (m.in. zaliczenie i zdanie wszystkich egzaminów i średnią ocen co najmniej 4.0.).

Nie sposób zatem uznać za zasadne przyznanie stypendium wszystkim uczestnikom danego roku studiów wyłącznie na tej podstawie, że ich ilość odpowiada ilości zaplanowanych świadczeń, bez dokonania jakiegokolwiek oceny osiągnięć doktorantów. Sytuacja taka mogłaby prowadzić także do pokrzywdzenia wyróżniających się doktorantów z pozostałych lat studiów, dla których – pomimo wysokiej liczby punktów – zabrakłoby świadczeń.

Wykładnia wewnętrznych przepisów Uczelni X dotyczących zasad przyznawania stypendiów nie pozostawia wątpliwości, iż beneficjentami świadczeń powinny być osoby, które uzyskały największą liczbę punktów wynikających z oceny osiągnięć w oparciu o zasady wskazane w Załączniku A „Wydział Y” spośród uczestników wszystkich czterech lat studiów doktoranckich. Jedyny podział na lata odnosi się bowiem wyłącznie do czynności technicznej jaką jest sporządzenie przez doktorancką komisję stypendialną listy rankingowej osób rekomendowanych do przyznania stypendium, a zatem już wybranych z grona wszystkich uczestników studiów doktoranckich.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt rozpoznawanej sprawy uznać należy, iż Pytającemu słusznie odmówiono prawa do stypendium doktoranckiego. O ile nieznanie pozostają jego osiągnięcia w poprzednim roku akademickim, o tyle wiadomo, iż nie spełnił on chociażby jednego z warunków koniecznych przyznania stypendium określonych w Załączniku „Wydział Y”, a mianowicie nie uzyskał zaliczeń i nie zdał egzaminów przewidzianych programem studiów w danym roku, albowiem jak sam wskazał, część przedmiotów przepisał na kolejny rok studiów.

II. **Wnioski**

Reasumując, zgodnie z przepisami dotyczącymi zasad przyznawania stypendiów doktoranckich na Wydziale Y Uczelni X, beneficjentami świadczeń powinny być osoby, które uzyskały największą liczbę punktów wynikających z oceny osiągnięć w oparciu o zasady wskazane w Załączniku A „Wydział Y” spośród uczestników wszystkich czterech lat studiów doktoranckich. Przyznawanie stypendiów na zasadzie równego rozdysponowania środków na każdy rok studiów bez dokonywania jakiegokolwiek weryfikacji i oceny osiągnięć doktorantów jest niezgodne z przepisami i taka praktyka w przeszłości – o ile faktycznie była stosowana – budzi zasadne wątpliwości co do jej legalności.

*Zespół Prawny Rzecznika Praw Doktoranta
Krajowej Reprezentacji Doktorantów*